

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Septimus. Tunc miserunt Judæi ab Hierosolymis Sacerdotes, & Levitas, ut interrogarent eum, Tu qui es? & confessus est, & non negavit, & confessus est; Non sum ego ille Christus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

primum observantes, duas legationes fieri ad Baptis tam, alteram è Hierosolymis à Judæis mittentibus Sacerdotes, & Levitas, ut interrogarent eum, Tu quis es? alteram à Pharisæis mittentibus, atque præter factam responsionem Sacerdotibus, & Levitis, dubia moventibus. Observa ergo, quomodo propter personam sacratam, & leviticam, cum mansueridine, atque discendi aviditate dicuntur ea verba: Tu quis es? & illud: Quid ergo, *Helias* es tu? & illud: Num Prophetæ illæces tu? & ad hæc: Quis es? ut responsum demus his, qui miserunt nos: Quid dicit de teipso? Neque enim quicquam præfactum, temerariumve inest in horum interrogatione, sed omnia convenientia veris Dei cultoribus. Cum contra qui missi fuerant à Pharisæis, Levitis alioquin & Sacerdotibus, minime anxi disquerentibus ea quæ dicta fuerant, vocibus veluti contumeliosis, & inhumanioribus cum Baptista agunt, per illud: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Helias, neque ille Prophetæ? Et fere non intelligere volentes, veluti prædicti Levitas & Sacerdotes, hi mittunt, sed prohibere volentes à baptizando. Cum fortassis existimarent ad nullum alium pertinere baptizare, quam ad Christum, vel ad Heliam, vel ad Prophetam. Jam qui accurate scripturam legere voluerit, diligentiam is adhibeat oportet, observare necessarium cum sit, quæ dicuntur, à quibus, & quando dicuntur: ut per totos sanctos libros inveniamus personis apte tributum sermonem.

TOMUS SEPTIMUS.

Job. 1. 19. Tunc miserunt Iudei ab Hierosolymis Sacer-
20. dotes, & Levitas, ut interrogarent eum,
Tu quis es? & confessus est, & non negavit,
& confessus est; Non sum ego ille Chri-
stus.

Quos mittere Legatos ad Johannem
Judæi debebant, & unde, nisi eos,
qui præcellere existimabantur, & à Hie-
rosolymorum loco super omnem ter-
ram bonam celebrato, ubi templum
erat Dei? Johannem itaque tanto cum
honore interrogant. De Christo ve-
ro nihil tale Judæos fecisse scriptum
est. Sed quod Judæi erga Johannem
faciunt, isthuc Johannes erga Christum
fecit, per suos discipulos interrogans:

μάρτυρα τῶν μαρτυρεῖσαν ιωάνναν ἔχων λόγοις Α sponsonem facit sermonibus, & operibus dicens: *Ite & renunciate Johanni, que* Matt. 10. 41. *audiitis, & videtis: eaci visum recipiunt,* ^{41.} *claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, pauperes letum accipiunt Evangelii nuncium;* de quibus commodius, Deodante, in suis disputabimus locis. Fortasse autem non sine causa quis instaret, cur tandem Sacerdotibus, & Levitis interrogantibus Johannem, non, si ipse esset Christus, sed, Tu quis es? responderet Baptista non id, quod par erat ad illud, Tu quis es? Ego vox clamantis in deserto, sed quod apte dictum fuisset, si interrogarent, Tu es Christus: conveniebat enim ad illud, Es tu ille Christus? illud, Ego non sum Christus, ad illud vero, Tu quis es? Ego vox clamantis in deserto. Dicendum vero ad hoc, quod ex interrogacione videbat Joannes (ut probabile erat) timiditatem Levitarum, & Sacerdotum praefertium quidem suspicitionem opinionis, num forte is, qui baptizat, esset Christus, sed apertius illud non minare, ne viderentur pertulantes, caven-
tium. Unde jure, ut in primis omnem ipsorum suspicitionem tolleret, quam de seipso falsam habebant, deinde sic ostenderet veritatem, ante omnia enunciat illud, Non sum ego Christus. Declarat autem tale quiddam suspicatos eos fuisse secunda, atque etiam tertia interrogatio. Heliam enim cum venturum sperarent, atque plurimi facerent, eum esse suspicantes honore ipsi Christo proximum, atque secundum, enunciante Johanne se non esse Christum, interrogant; Quid ergo Helias es tu? & dixit, Non sum: tertio num ipse esset ille Propheta scire volunt; quo respondente, Non, cum non amplius possent dicere privatum nomen alicuius, qui ad se accessus speraret, inquit, Quis es? ut responsum demus his, qui miserunt nos? quid dicas de teipso: hoc innuentes: Hæc quidem non es, quia Iraeli futura expectantur, qualis autem sis, qui baptizas, nescimus: quare isthuc nos doceto, ut possimus renunciare his, qui hanc ob causam nos ad te miserunt. Rursus vero etiam hochis, quæ proposita sunt, proximum addemus; videlicet quod tempus adventus Christi commoverat populum: quod quidem tempus jam aliquo modo instabat circa annos, qui erant ab ortu Iesu, & paulo superius usq; ad demonstrationem prædicationis. Quo circa Scribis, & Legisperitis, ut probabile erat, jam expectantibus eum, qui sperabatur, quia tempus illius è divinis scripturis collegant, tumultuatus est Theudas non parvam multi- Act. 5. 36. *taudine congregata, tanquam, opinor,* ^{37.} *Chri-*

Christus esset, & post illum Judas Galilaeus in diebus professionis. Consentaneum ergo est, cum Christi adventus ferventius expectaretur, divulgareturq; Judaeos ab Hierosolymis Sacerdotes, & Levitas missi ad Joannem, per illud, Tu quis es? discere volentes, num fate-
retur seipsum esse Christum: *Et interrogaverunt eum, Quid ergo, Helias es tu? & dicit, Non sum.* Verum enimvero quis

Matth. 11. 14. audiens Jesum dicentem de Joanne: *Si*

vultis accipere, ipse est Helias, qui venturus est, non quæsitus sit, quoniam paenit ad interrogantes: Helias es tu? dicas Joannes: Non sum; atque etiam quomodo opus sit intelligere Joannem esse Heliam venturum, juxta id, quod a Malachia est

dictum, sic habens: Et ecce ego mittio vobis

Heliam Thesbiten, antequam venias dies Domini magna, & manifesta, qui restitueret cor patris erga filium, & cor hominis erga proximum suum, ne veniam, & percutiam terram funditus. Quin Angeli oratio ad Zachariam stantis a dextris altaris in-
sensu, quem ipse etiam Zacharias compexit, simile quiddam his, quæ dixit Malachias,

Lue. 1. 15. 17. per hæc verba ostendit: *Et uxor tua Elisabeth pariet tibi filium: & vocabis nomen ejus, Joannes: & post pauca: Ipse præcedet coram ipso cum spiritu, & virtute Heliae, ut convertat corda patrum ad filios, & conuincas ad prudenteriam iustorum, ut preparet Domino populum instruendum.* Ad primum igitur aliquis dicit Joannem ignorasse, ipsum esse Heliam: & fortassis hac ratione usuri sunt, qui favent opinioni eorum, qui ponunt *[metanomastos]*, hoc est, transcorporationem: perinde quasi anima subinde induat corpora, profrus immemor anteactæ vitæ. Sed & hi ipsi dicturi sunt aliquos ex Judæis huic dogmati assidentes de Servatore dixisse, cum fortassis unum quenquam esse ex Propheticis, qui resurrexisset non ex veteribus monumentis, sed ab ortu. Qui fieri enim poterat, ut palam cum innotuisset Mariam ipsius esse matrem, putaretque Joseph faber illi pater esse, existimare eum unum quenquam ex Propheticis existere a mortuis resuscitatum? Quin etiam illo testimonio

Gen. 7. 4. Genesios hi utentes: *Delebo universam resurrectionem, statuent in certamine vi-*

rum ab hoc dogmate stantem, granum solvendu[m] Scripturis divinis fallaces probabilitates adductas. Ceterum alius Ecclesiasticus orationem eam, quæ astruat transcorporationem, veluti falsam respuens, nec admittens Johannis animam

*χαραφων λύνει εἰς ἀγνῶνα περιστόστον ιστέμενον πρὸς τὸ δόγμα **

*τὸν μετανοματόστον διατείνων ** ἀπέτελον

Pars II.

LHC.1.65-

neque similis existens forma Jesu, nichilominus suspicionem habuit, ne forte Johannes a mortuis resurrexerit, mutato nomine, dictus Jesus. Jam quod ad nominis mutationem attinet, nescio unde, velut in Apocryphis, moti Hebrei tradant Phinges illum, qui est Elazar filius (qui absque dubio produxit vitam usque ad multos Judices: sicut legimus in libro Iudicum) ipsum esse Heliam, & immortalitatem ipsi promissam in Numeorum libro, per pacem nominatam [feedus,] eo quod zelum habuit: unde commotus zelo divino percussit Madiantidem, & Iraelitam, & cæstare fecerit furorem (uti vocant) Dei, iuxta id, quod scriptum est: *Phinees filius Eleazar filii Aaron, cæstare fecit furorem meum, quoniam zelum habuit pro me.* Quamobrem nihil est mirum, si qui suspicabantur eundem esse Phinees, & Heliam; vel recte dicentes, vel non (nec enim hac de re proposita nobis est nunc inquisitio) eundem esse putabant Johannem, & Jesum. Vel profecto haec de re ambigebant, scireque volebant, num ipse esset Johannes, & Helias. Præcipue vero atque alio tempore inquirenda est diligenter, diutiusque indaganda ratio de substantia animæ, deque principio formationis ejus, atque in iesu ipsius in corpus hoc terreum. Indagandum etiam, quid injunctum sit vita uniuscujusque animæ, atque de ejus recessu ex hac vita, & an contingat illam denuo in corpus; an non, & eadem periodo, & eadem dispositione, nec ne; & num in eodem corpore, an in alio; quod si in eodem, utrum manente eodem secundum subiectum, sed mutato secundum qualitatem, an etiam idem futuro secundum subiectum, & qualitatem, & num semper eodem corpore usura sit, an immutatura illud. In quibus etiam illud, quid propriæ sit [μετασωματωσις, id est] transcorporatio, quidque haec differat ab incorporatione, [qua^z Græce est *ενσωματωσις*,] indagare necesse erit, & num sequatur, ut quia altrius mutanda corpora, servare mundum incorruptibilem. In quibus necessario ponenda erunt rationes eorum, qui volunt ex Scripturarum auctoritate, ut anima simul cum corpore seminetur, & quæ sequuntur ipsas: & ut semine dicam, oratio de anima, copiosa alioqui, & ad interpretandum difficultis, si undeque aqua colligi debeat ex his, quæ sparsim posita sunt in Scripturis, proprium requirit opus. Quamobrem nunc decenter ex his, quæ de Johanne, deque Helia conquisita sunt, cum breviter percurrenti sumus quæstionem, ad cætera transeamus.

Es tu Propheta ille? & respondit non. Si

Lex, & Propletæ usque ad Johannem; quid aliud diceremus Johannem esse, quam Prophetam? quemadmodum pater ejus Zacharias plenus Spiritu Sancto prophetans inquit: *Et tu puer Prophetæ Al-* Luc. i. 78.
tissimi vocaberis: præibus enim ante faciem
Domini; ad preparandum enim vas eius; nisi for-
te quis sumat vocem, vocaberis, non esse
dicitam pro eo quod est; eris, idque po-
tissimum, quod Servator dixerit eis, qui
existimabant eum esse Prophetam: Quid Matth. ii.
existis in desertum ad videndum? Prophe-
tam? etiam dico vobis plusquam Prophetam.
Observandum autem, quod ea verba,
Eriam dico vobis, ponant Johannem esse
Prophetam, nec auferant eum Prophetam
esse, quod si præterquam quod est
Propheta, etiam major quam Propheta à
Servatore dicitur, quomodo si Propheta
est, Sacerdotibus ac Levitis interrogantibus,
Propheta estu: respondit, Non. Di-
ceendum autem ad hoc non idem esse,
Propheta estu ille, [cum articulo,] & es tu
Propheta, [sine articulo,] Similia observa-
vitius ante, quid differat, ille Deus, [cum
articulo,] & Deus [sine articulo,] &
ille sermo, & sermo. Quoniam ergo in
Deuteronomio scriptum est: Prophetam Dent. 18.
vobis suscitabit Dominus Deus vester de fra- 18.
tribus vestris mei similem, ipsum audieris.
Futurum est autem, ut omnis anima, que non
audierit Prophetam illum, exterminetur ē po-
pulo suo; expectabatur quispiam eximie
Propheta, qui simile quid Moysi haberis
mediatorum ageret inter Deum, & ho-
minem, & acceptum à Deo Testamentum
Novum discipulis traderet: atque in sin-
gulis Prophetis agnoverat populus Israël
neminem eorum hunc extitisse, qui à Mo-
se prophetatus fuerat. Ut ergo de Johanne
ambigebant: num forte ipse esset
Christus, sic etiam, num esset ille Propheta. Nec mirum si ambigentes de Jo-
hanne, an forte ipse esset Christus, diligenter non investigarunt, an ipse esset
Christus, & ille Propheta. Sequitur
enim, ut qui hac de re sic interrogant, &
ignorant etiam quod ipse, qui sit Christus,
sit etiam ille Propheta. Latuit autem
multos ea differentia, quæ est inter Pro-
phetam illum, cum articulo, & Propheta-
tam, absque articulo, velut etiam Hera-
cleonem, qui hisce dictioribus inquit:
Sic igitur Johannes fatus esset Christum
non esse, neque Prophetam, neque He-
liam: opus cum alioqui fuisset hunc lo-
cum sic interpretantem perscrutari, vera
nec ne Iohannes narrat dicens se neque
Prophetam, neque Heliam esse. Verum
cum loca hæc non considerasset illæ in
commentariis, qua reliquit, talia sine
examinatione præteriit, quedam admodum
paucula, eaque indiligenter examinata

in sequentibus dicens, de quibus mox
dicturi sumus. Dixerunt ergo ei, quis
es, ut responsum demus his, qui miserunt nos?
quid dictis de te ipsis? Illud quod dicunt hi,
qui miseri fuerant, hoc valet: Advenera-
mus discendigratia, quod rebarum te el-
se, & agnoscimus te non esse talem, re-
stat post haec, ut abste audiamus quis sis,
ut renuntiemus his, qui miserunt nos,
10b. 1. 22. responsum tuum de te. Ego vox clamantis
in deserto; Dirigite viam Domini, sicut dixit
Esaia Propheta. Ut ille, qui proprio filius
est Dei, non alius a sermone cum sit, ser-
mone utitur (ipse enim in principio ser-
mo ille erat, & ille ~~�~~ 68. 1. Deus apud
Deum) sic Johannes, minister illius ser-
monis (si proprio Scripturam intelliga-
mus) non alius cum sit a voce, voce uti-
tur ostendente sermonem. Qui etiam
cum intellexisset prophetiam de te apud
Esaiam dictam fuisse, vocem se esse in-
quit, nec vocem clamantem in deserto,
sed vocem clamantis in deserto: nempe
illus, qui stabat, & clamabat: Si quis sis,
10b. 7. 17. venias ad me, & bibas: dicendo & illud:

Dirigite viam Domini, rectas facite semitas
eius. Omnis vallis implebitur, & omnis

Luc. 3.4.5. Ius. Omnis vallis impinguata, & omnis mons, & collis reddetur humilis, & erunt omnia obliqua in viam rectam. Ut enim scriptum est in Exodo Mosis a Deo dici:

Icriptum est in Exodo Non a Deo dicitur
Exod. 7.1. Ecce dedi te Deum Pharaoni, & Aaron
frater tuus exitius Propheta sic intelligen-

frater tuus erit tuus Propheta, sic intelligendum est in his rationem quandam, & analogiam esse Iohannem ad sermonem Deum.

logiam esse Johannis sermonem Deum,
qui est in principio, etiam si unde quaque
familia de nos procedat. Vox enim de-

similitudo non quadret. Vox enim demonstrans, & ob oculos ponens sermonem. *Id est* Quem hunc

nem illum, Johannes erat. Quamobrem
valde apte non alia punitione plectitur

Luc. 1.18. Zacharias (cum dixisset Angelo: Qui cognoscam isthuc? ego enim sum senex, & uxor

*mea provecta jam atatis) quam privatione
vocis, eo quod non credidisset ortui vocis*

Luc. 1. 20. juxta dictum Gabrielis ad ipsum: Ecce eris tacitus, nec poteris loqui ad eum usque diem,

quo hac fiant, eo quod non credidisti verbis
meis, quae implebuntur tempore suo. Hic ita-

que Zacharias cum postulata tabellula scripsisset dicens. Iohannes est nomen eius. & mi-

*psisset aitens, non natus est momentum, & in-
Luc. 1. 63, rati fuissent omnes, recepit vocem: Aper-
64. tum est enim illico asinus, & loquebatur be-*

64. *tum est enim illico os, ius, & iisque valut be-
nedicens Deum. Ut autem disputantes
quoniam pacto intelligendum esset. Ser-*

quoniam pacto intelligendum esset, Sermonem esse Dei filium, declaravimus quoniam propter regnus eius, sic iuxta con-

quæ in mentem venerunt, sic juxta con-
venientem consequentiam, quoniam Jo-
nathas in libro suo de laude mis-
ericordie et de gloriis eiusdem misericordie

hannes venit ad testificandum, homo mis-
sus à Deo, ut testificaretur de luce, ut

ιωάννης ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν ἀνθρώπων ἀπειλής

Digitized by srujanika@gmail.com

Digitized by srujanika@gmail.com

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

三三

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

A omnes crederent per ipsum, intelligere debemus Johannem vocem esse, quæ sola capere valeat sermonem annuntiatum: potissimumque hoc intelligemus, si memoria repetemus, quæ ante proposuimus enarrantes ea verba: *Ut omnes crederent per ipsum*, in eo loco: *Hic est de quo scripum Marth. 11. est: Ecce ego mitti Angelum meum, qui pra- 10. parabit viam ante faciem tuam.* Illud etiam egregie, quod non ait, se vocem dicentis in deserto, sed clamantis in deserto: etenim qui clamat: *Dirigit viam Domini*, etiam dicit sed contingit ut quispiam non clamans, hoc ipsum etiam dicat. Clamat vero, & vociferatur, ut & qui sunt procul a dicente, audiant, & qui ad audiendum sunt tardi, terum, quæ dicuntur, magnitudinem intelligentiæ voce pronunciata cum magnitudine opem ferens tum his qui a Deo recesserint, tum his qui auditus acutatem perdididerint. Hanc ob causam enim stabat etiam Iesus, & clamabat dicens. *Si quis sit, veniat ad me, & 10b. 7. 37. bibat.* Hanc ob causam Johannes etiam C testificatur de eo: *Et dicens clamabat.* Hanc *10b. 1. 15.* ob causam jubet Esaiam Deus clamare in voce dicebat, *Clamas, cui respondet Esaias; 15. 40. 6.* *Quid clamabo?* At vox precantum, quæ intelligentia percipitur, quamvis magna, neque prolixa omnino fuerit, neque adauerint illi clamorem, ac vociferationem, audit tamen hunc in modum precantes Deus, Mosi dicens: *Quid ad 15. me clamas?* qui sensibiliter non clamaverat; neque enim scripum est in Exodo, Mosi sensibiliter clamasse, cum per preicationem ea voce valde clamasset, quam solus Deus audit. Hanc ob causam David etiam inquit: *Voce mea ad Dominum 15. 76. 20. clamavi, & exaudivit me.* Opus est autem vox clamantis in deserto, ubi anima etiam Deo, atque veritate destituta: quodnam enim aliud desertum asperius, quam anima, quæ Deo, atque omni virtute sit destituta: eo quod adhuc oblique ambulet egens doctrina, invitetur ad dirigendam Domini viam, quam quidem viam ille dirigit quidem, qui nequamquam serpentis iter tortuosum imitatur, pervertit vero qui huic est contrarius. Quam obrem acerbius reprehenditur etiam talis similibus verbis per illud: *Quare per veritatem vias Domini rectas?* Ceterum bifariam via Domini dirigitur, primum propter contemplationem, quæ manifestatur in veritate, absque illa permixtione mendacii: deinde propter actionem, si quis cum probe pveriderit quid agendum, actionem convenientem, rationi recte fuggeri nti agenda in opus produixerit. Ut accuratius vero intelligamus illud: *Dirigit viam Domini;* opportunum erit citare,

This image shows a vertical strip of aged, reddish-brown paper, likely a book cover or endpaper. The paper has a textured, slightly mottled appearance with various shades of brown and reddish-brown. There are several faint, dark smudges or stains scattered across the surface, most notably a cluster in the upper left quadrant. The paper is framed on the left by a white border, which appears to be the edge of the book's pages, and on the right by a dark, textured material, possibly leather or cloth, which is part of the book's binding. The overall condition of the paper suggests it is quite old and has been handled or stored for a long time.

ORIGENIS

112

PROV. 4.
27.

E. 10. 8.

P. 4. 7.

TER. 6. 16.

MATTH. 10.
10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

三

πῶτον, ὃν ὥσπερ ήν αὐτοὺς Καλπηξ Φανεία
δὲ, ὃς τελεούσατε τὸν πόλεμον, καὶ
ὁ χριστὸς ἀρχός ἔχων μάνσι μυστηκόν, ἡ τοι-
ητικόν, γένεσις καλοῦ ἱκέτων, ἡ κύμβαλον α-
ναλαόν. οὗτος ἐπειδὴν ἔτερον ἡ Ἱχθύ-
ς φρεστική Φανεία, πάς ἀναπέμπων ἡμέας
ἐπὶ ἀντικαὶ ὁ Καπνός, ἐρευνάτε, Φοι, πᾶς
ποντίος, ὃν ἡμεῖς δοκεῖτε ἐπὶ ἀντικαὶ Καλπηξ αἰώ-

hic labus me honorat. Haud enim scio, an rationabiliter admittet aliquis incertum

τοῖς χειλεῖσι μὲν ἡμῖν· εἰ διότα γε ἐί τὸ ἀστ-
ματον ἡγετοῦ ἀνθεῖται οὐκ ἐνδέογεται τὸν τε
συνῆρθεν ἐπαγγεῖλαν, οὐδὲντος τοῦ συνεπεινάσσει
κατὰ τὴν γραφὴν, ἀς διὸ Φωνῆς Κάλπην Θεό-
ντος ἀναπτεύεινται εἰς τὸ πρᾶτον τὸν ἀντι-
κείμενον ὀπρέας πλεμμον, ἀδήλως Φωνῆς ἡγε-
τικαὶσθεντος· Παταὶ τὸ σύνοντον εἰ μὴ αράπιν εἴ-
χον ἐν προφητῇ, κατὰ διέ τέτο καλκος ἡγε-
τικός· οὐκινδιανούσιν ἀλαλάζειν· οὐδὲ τὸν

Ccepturus? Kurlus etiam nescio, quomodo absque ulla probatione enuntiet vocem fermoni valde accommodatam, sermonem fieri: quasi vero mulierem in vi-

rum transmutet. Præterea quasi potestatam habens condendi dogmata, & fidem sibi acquirendi, & proficiendi; futurum inquit, ut sonitus mutetur in vocem. Ioh-

παρακαλεῖται, οὐ μετανοεῖ, οὐ προστίναι,
οὐ καὶ Φίλον τούτου τὸν εἰς Φάρον μεταβολόν,
μαζί τῷ μέρει τοῦτον τὸν μεταβαλλόν τον εἰς λό-
ιπον Φάρον, ἡ διάλειπτη διατύπωσις τούτη τον εἰς

δοκινή αττιλιτεί aliquas probabiles rationes in his astruendis, laborassemus etiam nos in his refellendi. Sed sufficit ad hæc refellenda nuda, simplexque-

προφετῶν· οἱ μὲν γὰρ οὐτικός, οὐδὲ τὸν προφετόνα, φασὶν αὐτὸν εἰς προφήτην, καὶ ηὔλιαν εἰς αὐτὸς ἡ πάπιαν τέτων ἀρχέτυπον· καὶ προφήτην μὲν, καὶ εἰς οὐτικόν εἰπεν οὐδεὶς.

παντα πεπεσμένα, οὐδὲν αὐτῷ μάλισταν ἔμπο-
νες ἢ λεπρομένα ἔχαντας καλεῖν τοῖς ταῦτα
μεγάλενοι. Αὐτὸς ἐξ ἑταῖρων ἐχοτεῖ τὰ λέ-
πρα τὰ δύο.

pararentur termini, quos vocant, cum his, quæ enunciata fuerunt ab Heracleo-né: quippe qui non habeat potestatem di-cendi quicquid velit. Quaenam ratione, ne leviter quidem, probare conatur hoc (ut) id

¶ **P**repare conatus nec quod scili-

Digitized by srujanika@gmail.com

Digitized by srujanika@gmail.com

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
DUISBURG
ESSEN

DEARBORN

scilicet Johannes, quatenus est Propheta, & Helias, & vox clamantis in deserto) esse ex numero eorum, quæ sunt circa ipsum, sed utitur exemplo, quod quæ sunt circa ipsum, sunt veluti vestimenta diversa ab eo: & quod interrogatus de vestimentis, an ipsæ vestimenta esset, non respondisset illud, Næ: Quomodo enim vestimenta Johannis hoc sit, esse Heliam venturum, non admodum, ut ab hoc traditum est,clare video: fortasse dici aliquo modo cum possit, ut a nobis est dictum: qui ut potuimus, exposuimus illud, *cum spiritu, & virtute Heliae*, hunc spiritum Heliae in potentia esse spiritum animæ Johannis. Cæterum qui demonstrare volunt, quare Sacerdotes, & Levitæ fuerint hi, qui à Judæis missi fuerunt, ut interrogarent Johannem, non maledicent, idcirco ex hoc ordine missos, quia conveniens esset hos in Dei cultu jugiter perseverantes, de hisce rebus interrogare, ac sollicitos esse. Nec illud valde exquisite protulit, Johannem ex tribu Levitica esse, quemadmodum antea dubitantes nos indagavimus: quia si agnoveris Johannem, ortumque ejus, illi qui missi fuerant, quomodo habuissent locum interrogandi, an ipsæ esset Helias? Rursum in illis verbis, *Num Propheta ille es tu?* nihil præcipuum existimans significari ex articuli adjectione, dicit eos interrogasse, num Propheta esset, rem multis communem addictere volentes. Præterea vero non solus Heracleon, sed, quantum ego videre potui, omnes etiam, quia nobis diversa sentiunt, utpote qui perexiguum, ac tenuem dubitationem distinguere non possunt, Johannem suspicati sunt Heliae, atque Propheticis omnibus majorem esse: propterea quod nemo surrexit inter natos mulierum major Johanne, non videntes duobus modis verum esse, quod dicitur, neminem Johanne majorem esse inter natos mulierum: non solum quia ipsi sit major omnibus, verum etiam quia sunt aliqui ipsi aequales. Nam verum est, multis Propheticis ipsi aequalibus existentibus, neminem eo majorem esse propter gratiam ipsi datam. Existimat autem confirmari Johannem esse majorem, qui prophetatus fuerit ab Esai, perinde quasi nemo ex eorum numero, qui aliquando prophetarunt, hoc honore dignatus fuerit: vere veluti despiciens Testamentum Vetus, quod vocant: nec observans ipsum Heliam prophetatum fuisse. Prophetatus enim Helias à Malachia dicente: *Ecce ego mitto vobis Heliam Thesbiten, qui reducet cor patriæ erga filium.* Quin etiam Josias (ut in Regum tertio legimus) nominatum prophetatur à Propheta, qui ex Iuda advenerat, dicente (cum

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

115

τῷ καὶ τῷ ιερούλαρέ τοιαστέρον. Τόδε λέγε A
κύριος. οὐδὲ οὐκέτι τῷ δαβίδι ιωσήλον ὄν-
μα αὐτῷ. Φασὶ δὲ οἱς καὶ τὸ οὐρανὸν ἵστο
ἡ ιακώβιον περιπτέλουν λέγοντο. δαν καλ-
λεὶ τὸν λαὸν, ὃς εἰς ἡμίαν Φύλου ἐν ισ-
ραήλ. ἐπειδὴ τὸ Φυλῆς τὸ δαν γνόμονι Θ
ομηρίῳ ἐνεργεῖ τὸ ισραὴλ. καὶ τοῦτο ὃ εἴς
ἔλεγχον τὸ περιπτέλον λαποναμένον πρόδενα
τοῦ λαοῦ προφητεύειν εἴρητο, πιστεῖ
ἀρρενὶ τὸ τοῦ θεοῦ λαοῦ διηγένετο οὐ τοῦ.
B ιεροῦ Φωνίαντοῦ. οὐ τὸ ἑρόμενον καὶ οἱ ἀπό-
εικόνες πονοῦντες τῷ Φαστούσι, καὶ πρόστησαν
αὐτοῖς, τοῦ εἰσιν εἰσιν. Η ἐν Βαττίεσι, εἰσιν
οἱ ὁ ζεύς, ὁδὲ Ηλίας, ὁδὲ προφήτης;
οἱ μὲν δέ τοι ιερούλαρά μου πέρινεστε τοὺς ἐρω-
ποτας τοὺς λαούς. Ε λευτας, μαρτύρης
τοὺς δέ τοι εἰσιν λαούς. Ε δε λαού, σε-
μιν φρεσίσας ηγουρχός τοιοὺς συγκατεπέθε-
μοι τούς τοι σπιτάς, καὶ εμφάνισον πέρινεστε τοὺς πα-
περάζεστε τοὺς ερωποτας, οὐτοῦς τοῦ τοῦ
βαττοῦ. οὐ τὸ ἑρόμενον Φωνή εἰς τὸ εὐθύνειν
οὐδὲ κινεῖ, τὸ βαττίεν. οὐ τὸ Φαστούσι,
αὐτὸς τὸ θόνομα ὅπερες διηγένετο θεοῖς, καὶ
επιπλέον, Το μη ὄμονον πατερεστοῖς εἰς τὸ
μητροπόλιδούλοις, καὶ τοῖς λεπτορεοῖς τὸ τοῦ
τοῦ θεοπάτας, ιερούσι, καὶ λευτας, δέ το
πεπλέσας αὐτοῖς ἐπαπληκτικάς, καὶ τοῦ θεοῦ
τοῦ αὐτοῖς καλυπταῖς τὸ βαττίεν, τοὺς ἐρω-
ποτας, Η ἐν Βαττίεσι, εἰσιν οἱ εἰς ὁ
ζεύς, ὁδὲ Ηλίας, ὁδὲ ὁ προφήτης; καὶ
τούς εἰς συλλασσόμενούς εἰς τὸν Σαμαριτούντος τὸ
οὐ τοῦ εὐαγγελίου γεγαμμένα, ἐπιπλέον τὸν γεν-
νήτορα τοῦ πατέρος ερωποτας. θεορον τὸν οὐδὲ
τοὺς αὐτοὺς ἐπεδωμάτας τὸ βαττίεντον
αὐτούντος τὸν τοὺς λαούς τοῦ. Φύνησατο ἑρό-
δον, Ης τοῦδεδεῖν ιμιν Φυγῆν διπλὸν τὸν τοῦ
μητρός οὐρανός πολεμεῖται εἰς ἀρχές καρπών τοῦ
μητρός. ποτα τῷ Ταῦτο τὸ βαττίεντος ἑρό-
πον τοῦ πατέρος ιδότο. πολλάς τὸ Φα-
στούσια (σαρδεκάσαν ἐρχομένες εἰπεῖ τὸ βα-
ττίεν, διότι οὐτοὶ τοῦ ἔχοντας καρπάς μετα-
νιστούσι, καὶ Φαστούσιος ἀλαζονεύομένες εἰς έαυ-
τοῖς εἰπεῖ τὸν ἀδεσχάμενον πατέρει. διόπερ ἐπι-
πολέσθαι τοῦ τοῦ ζεύλων ηλίας καὶ τοῦ
τοῦ θεοπάτας τοῦ λόγου Θεοῦ, μη δέσποτε λέγειν
οὐκιντικόν οὐδὲ τοῦ πατέρος τοῦ λαοῦ.
Ε Σὺν καρδίαν απίστες λίθος οὐραζούμενος: διώμει δεῖται μετεκβαλεῖν εἰς τοῦ τοῦ λίθων
τοῦ τοῦ αδεσχάμενον, επειδὴ γεγονόν εἰς ὁφέλαιμοις τοῦ προφήτης, μη Φύνηστε τοῦ θεοῦ τοῦ
πατέρος. Παρ. 11.

P 2 6b

Matth. 3. ob causam illud ab ipso dicitur: *Dico vobis posse deum è lapidibus istis suscitare liberos Abraham.* Et quoniam cum non fecissent fructum penitentia dignum, veniunt ad Baptisma, convenientissime ipsis illud dicuntur: *jam vero, & securis ad radicem arborum posita est, omnis igitur arbor non fa-*

ciens fructum bonum, exciditur, & in ignem
conjuratur: veluti ipsis aperte dicens;
Quoniam venistis ad Baptismum, cum
non feceritis fructum penitentiae, arbor

Hebr. 4. ri: nempe à sermone vivente, & efficaci,
12. qui penetrantior est quovis gladio utrin-

que incidente. Cæterum Pharisæorum de se prædicationem produxit Lucas in medium, per illud: *Duo homines ascenderunt in Templum, ut precarentur, unus Pharisæus, & alter Publicanus. Pharisæus stans* hec apud se orabat: *Deus, gratias ago tibi, quæ non sum quales ceteri homines, raptiores, injusti, adulteri, qualis etiam hic publicanus.* Quando propter haec verba,

Luc. 18. *Publicanus domum suam descendit justificatus magis, quam ille; additur etiam,*

omnem exaltantem se, humiliari. Ut hypocrita igitur (juxta Servatoris ad ipsos objurgatoria verba) veniunt ad Baptisma, non latentes baptizantem, quod adhuc labores missioneum. Et si quidem

V. 13.3. adiut haberent viperarum, & apicula
venenum sub labiis suis: *Venenum enim,*
inquit, *sub labiis eorum.* Cumque ver
enum haberent, ut venenum serpentis,
id etiam exprefserunt per hanc amaran

interrogationem: *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, negue Helias, negue Prophetam illam? Quibus ego dicere possem, tanquam Christo, atque Helia Prophetam*

baptizantibus, cum vox clamantis in
cremo hanc facultatem non acceperit:
Inhumaniter, o boni, interrogatis missum
nuncium ante faciem Christi ad prepara-

randum viam ejus coram ipso, univera
ipsius, qui ad hunc locum attinet, igno-
rantes mysteria: nam is cum sit Christus
(vel si nolitis) & ille Propheta, ipse non

3. Reg. 18. *... et in tempore Achab, baptizavit, sed discipuli ejus. Proinde undenam vobis persuasum est Heliam venturum ad baptizandum, qui neque ligna altari superposita tempore Achab,*

eaque gentia balneo, ut comburerentur (eum apparuit per ignem Dominus) baptizaverit? Jubet enim Sacerdos

tibus, ut illuc facerent, nec id tantum
semel, nam dicit: *Denuo id facite: cum-
que denuo id fecissent, tertio inquit, id faci-
te & tertio id fecerunt.* Cum ergo ipse
tum non baptizari, sed alius cesserit

ἐπικαλεύει) γε τοῖς ιερεῦσι τότε ποιῆσαι, ἢ μόνον
περισσούν· καὶ τριαντάφυλλε, ἔτε Κετριάνταφυλλον·

Digitized by srujanika@gmail.com

τὸν ἔργον πεπονισμένος, πῶς καὶ τὸ πάτον τοῦ
μαλακού λεπόμενα ἐπιδημήσους βαπτίζειν εἰ-
μιν; γράπτεις δὲ οὐκ εἰς ὑδαταντοντα, αὐτοὶ^{οὐκ}
ιακαλούσθω, εαυτῷ δὲ προτέρῳ ἀγνόη πινεῖ-
μαντοντα, καὶ ποτέ. τοσοῦτον ἀναγέγεντο
εἰρημένον τοῦτο τὸ ὄφειλοντα τὸ βαπτίζειν
εἰστιν, καὶ πάλιν, τὸ πάτον προφήτη, αὐτοῖς
λέγεται φησιν, οὐκ μόνος ὄφειλε τὸ βαπτί-
ζειν, καὶ εἰς τὸ εὐημένον μάρτυριν ἔνεγκετο εἰ-
λεγχόμενος, μάλιστα δὲ ὅτι κατέπειρεν τὸ πρό-
στον τούτον. ἐν δὲ δεῖξαι ιδεαν τὸ πα-
ρόπτειον βαπτίσματος. τὸν ἀποτέλεσμαν δὲ φησι πα-
ρόπτειος τοῦ φαρισαίου, μηδὲ τίνας πινεῖται πεπο-
γκαν, εἰδούσας μάρτυραν θελούτας: ἐπειδὴ δὲ ἀναγ-
καῖον τοῦ φαρισαίου προστίθενται πάσι ἐρωτήσεις τοῦ
εὐαγγελίου λέγεται εἰς τὸν χειρόν φησιν, καὶ τὸν
καὶ τὸν μέρον τέλος ποιεῖ τὸτε τὸ τα-
ρρὸν σύνεργον δικαίωστα ποιεῖνανδραν σύνφω-
ντα. Θεοῦ δέρμα αἱ ἔργατα επιστολαὶ καὶ ιδία. Σα-
φῆντος φίλος τοῦ εὐαγγελίου πινεῖται πάρητος.
Φανήσθαι τοῦ εὐαγγελίου, εὐθύνεται τὸ εἰδόντονο-
υσα, οὐδὲ μὴ τοῦ μαρτυρήσαι τῷ ιωάννῃ εἰς προ-
στον τὸ βαπτίζειν λέγεται. οὐδὲ δὲ τῷ μάρτυ-
ρι αἱ ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου ιησοῦ χριστοῦ εἰπεῖται
τοῦ μάρτυρος ἀναγέργετασι ταῖς ἔργοις. τὸτε τὸ
εὐαγγελίου ιησοῦ γράπτειν, καθὼς γέρεαπλοι εἰς τοῦ
πατρὸς τὸ προφήτη. ιησοῦ δὲ τὸν πατεστάτων τοῦ
μάρτυρος μαρτυρῶντας στον, οὐ καπανοεῖνα.
εἰπεῖν στον. Φανήσθαι τοῦ εὐαγγελίου πινεῖται
πιμπάσται τὸ οὖν κυρίον, εἰνθεῖας ποιεῖται τοῦ
κυρίου αὐτοῦ. εἰ πεῖται μένοντος εἰς τῷ προφή-
τη, ιησοῦ τοῦ οὖν κυρίου, ὅπερ παρέδειτο
τοῦ μάρτυρος. μάρτυραν εἰς τὸ ιωάννην ἐπιπεμνόμενον
π. εἰμιστάται τὸ οὖν κυρίον, εἰνθεῖας ποιεῖται
τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοῦ ιησοῦ μάρτυρον, ανέρεαψεν. εἰθνα-
τον τοῦ οὖν κυρίου. ὅπερ τὸ μάρτυρον διον προφη-
τεῖας εἰς φόρον εἰρημένας ιησοῦς τὸν
διον προφητεῖαν εἰς σωμάτων ποιεῖν. καθὼς
γέρεαπλοι εἰς τῷ κυρίῳ τῷ προφήτῃ. ιησοῦ δὲ τὸ
διοντάλω τὸ ἀγέλον μαρτυρῶν προστάτων στον, οὐ
καπανοεῖται τὸ οὖν στον. Φανήσθαι τοῦ εὐαγγελίου
εἰπεῖν αναστάται εἰς τὸν κόσμον εὐθέως γέρεα-
πλοι τοῦ δέ. ιησοῦ διποτέλων τὸ ἀγέλον μα-
ρτυρῶν προστάτων στον, οὐδὲ μαλακόν. ὅπερ δὲ
ιησοῦς εἰς ιωάννην ἐπιπεμνόμενος δὲ παρέδει-
το, γέρεατον αλλακτούσιον εἰς μάρτυραν. Εἰ αὐτὸς εἰρεφλων. οὐ μὲν γάρ προφήτης φησιν. εἰπεῖται

A hanc provinciam, quomodo cum acces-
serit iuxta Malachiae vaticinium, bapti-
zaturus est: Igitur Christus in aqua non
baptizat, sed Discipuli eius: sibi ipsi reser-
vans Baptismum in Spiritu Sancto, &
igni. Porro Heracleon admittens Phari-
satorum sermonem recte prolatum, per-
inde quasi tum Christus, tum Helias, tum
denique Prophetæ omnes debitores es-
sent baptizandi iisdem verbis, inquit,
quibus solis opus est baptizare: cumque
a nobis sit redargutus ex his, quæ dixi-
mus, idque præterim, qui per Proph-
etam illum intellexerit Prophetam quem-
piam vulgarem (neque enim ostendere
potest Prophetarum aliquem baptizasse)
non inscite ait Pharisæos, non quia vel-
lent discere, sed ex propria veritute in-
terrogare. Quoniam vero necessarium
nobis esse videtur, in medium asserre
Evangeliorum verba similia huic con-
textu, quem in manibus habemus (&
hoc singulatum ad finem usque est faci-
endum, quo quæ discrepantiam habere
videntur, confona ostendantur, atque
item ut explanentur, que veluti singu-
lare quidpiam privatum habent) age id
etiam hoc in loco faciamus. Illud enim,
Vox clamantis in deserto, dirigite viam Do-
mini, apud discipulum Joannem ex per-
sona Baptista dicitur: apud Marcum v. Marc. i. 3.
ro tanquam principium Evangelii Iesu 2. 3.
Christi ex Esaia voce hunc in modum
est scriptum: Initium Evangelii Iesu Christi,
prout scriptum est in Esaia Prophetæ: Mal. 3. 1.
Ecce, ego mitto Angelum meum ante faciem
tuam, qui preparatus est viam tuam ante
te, Vox clamantis in deserto, parate viam
Domini, rectas facite semitas ejus. Cæte-
rum non ponitur in Prophetæ: *Dirigite*
viam Domini, quod citavit Joannes.
Proinde vide, ne forte Johannes decu-
tans illud: *Parate viam Domini, rectas*
facite semitas Dei nostri, scriperit: *Dirigite*
viam Domini: quæ verba Marcus duas
prophetias duobus in locis dictas à duo-
bus Prophetis in unum colligens fecit:
Prout scriptum est in Esaia Prophetæ: Ecc. 5. Marc. i. 2.
ego mitto nuncium meum ante faciem tuam,
qui preparabit viam tuam ante te: Vox cl-
amantis in deserto, parate viam Domini, re-
ctas facite semitas ejus. Illud enim: Vox
clamantis in deserto, mox scriptum est post
historiam narrantem, Ezechiam ex mor-
bo convalluisse. Illud autem: Ecce ego
mitto nuncium meum ante faciem tuam, à
Malachia. Quod autem fecit Johannes
abbrevians textum à se citatum, id Marcus
etiam ipse in alia dictione repræsen-
tavit; quandoquidem, dicente Proph-
etam, γέρεατον αλλακτούσιον εἰς μάρτυραν.

ta: Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri, scripterit ipse: Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus; idem fecit etiam in illis verbis: Ecce ego misi Angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te: addens, ante te, quod positum non fuerat a Propheto. Insuper diligentiam adhidentes in illud: Et qui missi fuerant, ex Pharisaeis, & interrogaverunt eum, nos praesupponimus Pharisaeorum interrogationem (quod Matthaeus eam tacuerit) his, quæ scripta sunt facta fuisse apud Matthæum dicentem: quod intuitus Johannes multos Pharisæos, & Sadducæorum venientes ad Baptisma dixerit illis: Progenies viperarum, & quæ sequuntur, consequens cum sit primum eos interrogasse, cum vero advenisse. Hoc etiam obiter observandum est, quod ex eundem tum Hierosolyma, tum tota Judæa, tum vero tota regione fluvio Jordani circumiecta, sua iporum peccata confitentes, Matthæum nullum dicente eos verbum à Baptista audiisse objurgatorum, & asperum, sed solos Pharisæos, & Sadducæos, eosque multos, cum venirent, confitentes audiisse illud: Progenies viperarum, & quæ sequuntur. Marcus consequenter, quia non nominat Pharisæos, neque Sadducæos, nullum objurgatorum verbum narrare dictum fuisse a Johanne his, qui ad se venerunt, cum accessissent ad eum tota Judæa, ac Hierosolymitæ omnes, & baptizarentur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua. Quin & hoc nec fario addamus oportet, nempe utroque, Matthæum videlicet, & Marcus dicere, totam Hierosolymam, totamq; Judæam, ac omnem circumiectam Jordanis regionem, vel totam Judæam regionem, & Hierosolymitas omnes confiteri peccata sua, sed cum Matthæus induxerit venientes ad Baptisma Pharisæos, & Sadducæos, non tamen confitentes peccata sua, probabile est, atque ratione contentaneum, ut hanc ob causam audirent: Progenies viperarum. Ceterum ne nos existimes importune, quæ quatuor Evangelistæ dixerunt, contulisse, inquirentes quæ pertinent ad eos, qui missi fuerant ex Pharisæis, & interrogaverunt Johannem. Nam si bene adaptavimus Pharisæorum interrogationem scriptam apud discipulum Johannem, baptismi iporum posito apud Matthæum, consequens erat inquirere, quæ ad hæc loca etiam intelligenda pertinebant, & quæ

εργάτων πεύσιν, ἀναγερεσμένην πολλὴ τῷ ματήτῃ ἰσάνην, τῷ Βασιλεῖον αὐτὸν εἰς τῷ ματέριον καμένω, ἀκόλευθον ἦν ἐπεισοῦ τὰ πάντα τὰς Γένες, ἐπειδήδε τὰ εὐεργετήσια αὐτοῦ

*Hoc à Ter-
rario præ-
termis s' è
Personis
interpre-
tatione
supplori-
mus*

* [Multi enim nunc principium habent, A
putantes se ad divinum verbum introduci, ut accedant ad veritatem. Itaque dicere secum in animo incipiunt, Patrem habemus Abraham.] Pharisei vero non incipiunt, sed multo ante hoc cogitant.

Utricq; tamen prædictos lapides ostensos
audiunt, quali ex his suscitarri possent
liberi Abrahæ ipsi, suscitaturos ad insen-
sibilitatem, & mortificatione. Observa au-
tem Phariseis (juxta id quod dictum fuit
o. 10.13.) apud Prophetam: *Comedisti fructum men-*

o. 10. 13. apud Prophetam: *Comedijis fructum mendacem*) habentibus fructum mendacem B

*Addenda
hac quo-
que ex
Perionio.* dici: *Omnis igitur arbor non faciens fructum
bonum, exscinditur [& in ignem mittitur]:
turbis autem quæ nullo modo fructum fe-*

runt : *Omnis ergo arbor non faciens fructum, excidetur.*] Id enim, quod fructum non habet, ne bonum quidem fructum habet, quamobrem dignum est, ut excindatur: quod autem fructum habet, id non omnino fructum bonum habet, quare jure & ipsum a securi dejicitur. Ceterum si accurritus exquisierimus, fieri non posse videbinus, ut id, quod nuper excollit cęptum, etiam si fructificet, primos afferat fructus bonos. Contentusque est agricola primam arboris culturam convenientes fructus proferre, tum vero procedente tempore post hos qualis escunque fructus, sumpturus etiam fructus bonos, adhibitis purgationibus agriculturæ convenientibus. Quin Lex etiam huic nostræ intelligentia attestatur dicens, oportere eum, qui plantaverit, impurgatum triennio sinere, quod plantaverit; non comes rei plantatae fructus, neque a fructu plantatae, neque a fructu plantatae.

Levit. 19. Et cibus: *Tres enim, inquit, annos vobis fru-*
23, 24. *ctus impurgatus non comedetur, quarto an-*

tem anno crisi omnis fructus sanctus, laudabilis Domino. Jure ergo ad turbas absque additione boni dicitur: *Omnis igitur arbor, qua non facit fructum, excinditur, & in ignem conficitur*, postquam per triennium instructae pervenerint ad annum quartum, non facientes aliquem fructum sanctum, laudabilem Domino. Hac autem omnia, quamvis per digressionem videantur a nobis dicta, comparantibus etiam quæ certa Evangelia dicant, non importune tamen ascita, neque aliena à præfenti consideratione iudicio sunt meo. Pharisei enim mittunt ad Johannem post Sacerdotes, & Leuitas ab Hierosolymis missos, ad interrogandum ipsum, quisnam esset, interrogantes: *Quid ergo baptizas, si tu non es ille Christus, neque Elias, neque ille Pro-*

ἰανέλεν, μή τε ποτε λέγειν λέγειν, οὐδείτας, πεμφήτας ἐγώντων αὐτοῦ τοῖς εἰς ἐγένετοντες. Ή τοῦ Βασιλέως, εἰ σοῦ τοῦ ἐστὶ λέγειν, μή πλίνει, ἀλλὰ προ-

Pharisæi locutus est, contraria hon sunt his, quæ scripta fuerunt in Evangelij de multitudine eorum, qui apud Johannem baptizati fuerunt. Cum alioquin temeritatis Pharisæorum fuerit dicere Johannem habere dæmonium, & Iesum in Beelzebul dæmoniorum principe virtutes edidisse.

TOMUS OCTAVUS.

1ob. 1. 27. Respondit illis Iohannes dicens; Ego quidem
28. baptizo vos in aqua: in medio autem regis-
tristi sciat quem vos nescitis. Ipse est, qui
post me venturus est, cuius non sum dignus
ut solvam corrigiam calceamentum.

Equidem Heracleon existimat Johanne respondere his, qui à Pharisaeis misli fuerant, quod ipse volebat, non ad id quod illi interrogaverant, non adver tens se incusare Prophetam inficiat, si aliud interrogatis, de re alia responderet: (eavendum enim nobis est hoc, dum colloquimur, tanquam vitium.) Contra nos dicimus, maximè appositam esse responden tem. Namque ad illud: *Quid ergo baptizas, si tu non es ille Christus?* quid aliud dic oportuit, quam ostendere Baptisma suum esse corporale? *Ego enim, inquit, baptizo aqua:* cumque hoc respondisset ad illud: *Quid ergo baptizas?* ad alterum: *Si tu non es ille Christus,* laudes enarrat de praecipua, ac præcedenti substantia Christi: nempe quod Christus tantum virium habet, ut invisibilis etiam sit divinitate sua, omni homini præsens, & per universum orbem extensus: quod declaratur per illud: *In medio vestris stat ille, quem vos nescitis.* Et quoniam nihil tale expectantes Christi adventum Pharisæi de ipso videbant, tantum suspicentes eum esse hominem sanctum, concinme redarguit Pharisæorum ignorantiam, qui ipsius excellentiam ignorabant, adjiciens: *Quem vos nescitis?* illis verbis: *In medio vestris stat.* Et ne quis suspicetur cum, qui sit invisibilis, quicq; penetrat ad omnem hominem, & ad totum mundum, diversum esse ab eo, qui humanam sumpsit carnem, & super terram est vîsus, & cum hominibus est conversatus, conjungit illis verbis: *In medio vestris stat, quem vos nescitis?* illud: *qui post me venturus est.* Cujus cum excedente, & exuperante excellentia intellexisset Johannes suam ipsius naturam superari, ob quam ambigebant nonnulli, an ipse esset Christus, ostendere volens, quanto inferior esset Christi magnitudine, ne quis de se cogitaret aliquid supra id, quod videt, aut audit à femetipso, dicit etiam illud: *Non sum ego dignus, ut solvam ejus*

ἢ αὐτῷ εἴ τις αὐτῷ, λέγει τὸ οὐκ εἴπει εἴτε αἴτιος, οὐα λύτρα αὐτῷ τὸ ιπέρτα τοῦ δημοσίου.